

TERCÜMELER

**İSLAM HUKUKUNDA ve MİSİR HUKUKUNDA
KAZİF SUÇU (*)**

Yazan: Tefvik Ali VEHBE

Tercüme: Doç. Dr. Servet ARMAGAN

Birinci Başlık

İslâm Hukukunda Kazif

I — Suçun Târifi

Kazif, namuslu kadın veya erkeğe zina ve neseb-i gayri sahih isnadının yapılmasıdır. Meşhur *İfk* (1) hadisesinin vukuundan sonra, Şeriat bu suça ceza koymuştur. Hz. Peygamber (A.S.M.) de bu suçun failine, Hz. Âişenin (R.A.) masumiyetine dair ve bu suçu işleyenlerin cezalarını gösteren âyet nâzil olunca, ceza vermiştir.

(*) Bu makale, Küveyt Vakıflar ve İslâmî İşler Bakanlığı tarafından çıkartılan, aylık «El Vai-El İslâmî», sene, 7, sayı: 88 sh. 39-42 (14 Mart 1972) adlı mecmuada neşredilen arapça metinden tercüme edilmiştir.

Makalenin müellifi, Mısır «İslâm Hukuku ve Çağdaş Hukuk Yüksek Araştırma Enstitüsü»nde, Kahire, Hukuk İşleri Müdürüdür.

Metinde geçen âyetlerin numarası ve hâdislerin yeri tarafımızdan tesbit ve gösterilmiş ve 1 no. lu not ilâve edilmiştir.

(1) İfk: lügat mânası iftira etmek, yalanı doğru, doğruyu yalan göstermek, bûhtan etmektir.

Bu kelime, daha çok cereyan eden bir hâdise ile alâkalı olarak kullanılmış ve bu mânada meşhur olmuştur. Bu hâdisenin cereyan tarzı ve

II — Kazifin Haram Olduğuna Deliller

A — Kur'an-ı Kerim'den :

Allah (C.C.) Kur'an-ı Kerim'de buyuruyor ki:

«*Nâmuslu ve hür kadınlara (zinâ isnadıyla) iftirâ atan, sonra (bu babda) dört şahit getirmeyen kimseler (in her birine) de sek-*

neticesi şöyledir (Sahih-i Buharî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi, İstanbul, 1941, c. 8, sh. 92-104'den özetlenmiştir) :

Hız. Peygamber (A.S.M.) sefere çıkmak istediğı zaman hanımları arasında kur'a çekildi. **Beni Mustalık** gazasına giderken Hız. Âişe'yi (R.A.) beraber almıştı. Hız. Âişe devenin üzerinde, mahfe adı verilen bir muhafazanın içinde seyahat ediyordu. Hız. Peygamber (A.S.M.) bu gazadan dönerken Medine'ye yaklaştığında, gecenin bir kısmını geçirmek üzere bir yerde konaklama emri verdi.

Hız. Âişe (R.A.) kaza-i hacet için kafileden ayrılmış, döndüğü zaman da gerdanlığının boynunda olmadığını farketmiştir. Aramak için geri dönmüş, ancak bu sırada kafile hareket ederek, yola koyulmuştur.

Mahfeyi kaldırıp deveye yükleyenler, içinde kimsenin olmadığını anlamamışlardır: O devrin kadınları az yerler ve ağır vücutlu olmadıklarından, hususen Hız. Âişe (R.A.) küçük yaşta olduğundan, mahfenin boş olduğunu kimse farketmemiştir. Kendisinin yokluğunu farkedip geri aramaya gelirler, düşüncesiyle bekleyen Hız. Âişe uyuya kalmıştır.

Ordunun arkasından gelen, unutulmaları toplamaya memur Safvan ibni Muattal, Hız. Âişe'yi görmüş, deveye binmesini işaret etmiş ve kendisi önde yürüyerek kafileye yetişmek üzere hareket etmişlerdir. Bu sahâbi, Peygamberin medhine mazhar olmuş ve Hız. Ömer (R.A.) devrinde şehit olmuştur. Öğle sığağında kafileye yetiştiklerinde, Hız. Âişe (R.A.) hakkında çirkin iftira yayılmıştır. Bu iftirayı Abdullah ibni Übey yaymıştır. Bu adam o zaman münafıkların reisi olarak bilinirdi (Ayrıca bkz. İbid., c. 4, No: 629).

Ancak Hız. Âişe bu iftirayı çok sonra duymuştur. Daha sonra izin alarak babasının (Hız. Ebu Bekir) evine gitmiştir. Hız. Peygamber (A.S.M.) ise, Hız. Ali (R.A.) gibi sahâbelerle istişare etmiş, kanaatlerini sormuştur. Sahâbiler, hâdisenin iftiradan ibaret olduğunu belirtmişlerdir.

Aradan bir ay geçmiş, bu müddet içinde Hız. Âişe babasının evinde kalmış ve devamlı ağlamıştır. Bir ay sonra Hız. Peygamber (S.A.M.) Hız. Ebu Bekir (R.A.) in evine gitmiş, Hız. Âişe (R.A.) nin yanına oturmuştur. Ve ona: «— Ey Âişe! Hakkında bana şöyle şöyle sözler erişti. Eğer sen bu isnatlardan beri isen yakında Allah seni beri kılar. Yok eğer böyle bir günaha yaklaştınsa Allahdan mağfiret dile ve Allah teâlâya tevbe eyle! Çünkü kul, günahını itiraf ve sonra tevbe edince Allah da ona afv ile muamele buyurur.» demiştir. Hız. Âişe ise: «— ... Vallahî bu vaziyette benim ve sizin için bir mesel bulamıyorum. Ancak Yusuf'un babası Yakub aleyhisselâmı örnek buluyorum. Yusuf'un kardeşleri, Yusuf'un gömleği üzerinde yalan bir kan lekesi getirdikleri zaman Yakub oğullarına: «Ha-

sen değnek vurun. Onların ebedî şahitliklerini kabul etmeyin. Onlar fasıkların ta kendileridir.

Meger ki, bu (hareketden) sonra tevbe (ve rücû) ve (hallerini) islâh edeler. Çünkü Allah çok yarlayıcı, çok esirgeyicidir.» (2).

Allah, bir âyet-i kerimede de buyuruyor ki:

«Nâmuslu, (kötülüklerden) habersiz mü'min kadınlara (iftirâ) atanlar dünyâda da, âhiretde de lâ'netlendiler. Onlar için büyük de bir âzâb var» (3).

yır, nefisleriniz size bir işi süslemiş, bir fitneye sevketmiş, şimdi işim sabrı cemildir. Söylediklerinize karşı da melceim Allahdır» demişti» tarzında konuşmuştur.

Hz. Peygamber daha yerinden kalkmadan, kendisine vahiy gelmiştir. Vahiy sona erince ilk önce Hz. Âişe'ye (R.A.) şunu söylemiştir: «Ya Âişe, Allaha hamd et! Allah seni (Ehl-i İfk'in isnadından) kat'i surette beri kıldı.» İnzal buyurulan âyetler Nûr Sûresinin 11-20 âyetleridir.

Hz. Âişe'nin açık ve alçakça bir iftiraya uğradığını gösteren bu âyetlerden sonra, müfteriye had tatbik edilmiştir.

Adı geçen âyetler şunlardır:

«O uydurma haberi (iftirâyı) getirenler içinizden (mahdud) bir zümredir. Onu (o yalanı) sizin için bir şer sanmayın. Bil'akis o, sizin için bir hayırdır. Onlardan herkese kazandığı günah (nisbetinde cezâ) vardır. Onlardan (günâh) ın büyüğünü der'uhde (ve irtikâb) eden o adam (yok mu? İşte) en büyük azâb onundur. Onu işittiginiz vakit erkek mü'minlerle kadın mü'minlerin, kendi vicdanları (önünde), iyi bir zanda bulunub da «Bu apaçık bir iftirâdır» demeleri (lâzım) değilmiydi? Buna karşı dört şahit getirmeli değil miydiler? Madem ki, onlar (bu) şahitleri getiremediler, o halde onlar Allah indinde yalancıların ta kendileridir. Eğer dünyada ve âhiretde fazl-u rahmeti üstünüzde olmasaydı içine daldığımız (bu) yaygaradan dolayı sizi her halde büyük bir azâb çarpardı. O zaman siz o (iftirâyı) dillerinizle (birbirinize) yetiştiriyordunuz, (hakkında) bir bilginiz olmayan şey'i ağızlarınızla söylüyordunuz ve bunu kolay sanıyordunuz. Halbuki o (nun günâhı) Allah indinde büyüktür. Onu duyduğunuz zaman: «Bunu söylememiz bize yakışmaz. Haşâ, bu, büyük bir iftirâdır» demeniz (lâzım) değil miydi? Eğer siz iman eden (kimse) lerseniz böyle bir şeye hayâtda bulunduğunuz müddetçe bir daha dönmenizi Allah haram kılıyor. Ve (işte) size âyetlerini açık açık bildiriyor. Allah (her şey'i) hakkıyla bilendir, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir. Kötü sözlerin iman edenlerin içinde yayılıb duyulmasını arzu edenler (yok mu?) Dünyada da, âhiretde de onlar için pek acıklı bir âzâb vardır. (Onları) Allah bil'ir, siz bilmezsiniz. Ya üzerinde Allahın fazl-u rahmeti olmasaydı, ya hakıykat Allah çok esirgeyici, çok merhametli olmasaydı (haaliniz neye varırdı?).» (Çeviren).

(2) XXIV, 4, 5.

(3) XXIV, 23.

B — Hz. Peygamberin (A.S.M.) Sünnetinden :

Hz. Peygamber (A.S.M.) bir defasında buyurdular ki:

«— Yedi helâk edici şeyden sakınınız.

Sahabeler, «nedir onlar ey Allahın Resulü» diye sordular. Bunun üzerine Peygamber buyurdu:

«— Allaha şirk koşmak, sihir, şer'an helâl olma dışında, Allahın yasak ettiği adam öldürme, faiz yemek, yetimin malını yemek, harb günü firar etmek ve namuslu ve habersiz bir kadına kazifte bulunmak.» (4).

Bir diğer Hadis'de de buyurulmuştur ki, «Hiç şüphe yok ki, namuslu kadına kazif, yüz senelik ameli yakar.» (5).

İmam KURTUBİ (R.A.) yukarıda işaret edilen birinci âyetin tefsirinde diyor ki, «Kazif için, âlimler nezdinde, dokuz şart bulunmalıdır. İki şart kazifi yapanda mevcut olmalıdır, yâni âkil ve bâliğ olmaktır. Zira bu ikisi mes'uliyetin esasıdır. Bunun ikisi olmazsa, mes'uliyet husule gelmez. İki şart da kazif yapılan şeye ait olup, cezayı mucip cinsî birleşme, yâni zina ve livâta isnadında bulunmaktır. Yahut da diğer günahları olmaksızın, babasının yokluğunu iddia etmektir. Diğer beş şart da, kazifin kurbanı olan kimsede bulunmalıdır. Bunlar, akıl, bulug, müslüman olmak, hür olmak, ve isnad edilen fahişelik dışında başka suçları olsun olmasın, fahişelikten beri olmak. Kazifin kurbanı olan kimsede mevcudiyeti şart olan âkil ve bâliğ olmak şartı, kazifin failinde de bulunmalıdır. Bunlar namus mânası ile alâkalı olmadığı halde sayılmaktadır. Çünkü, kazifin fâili cezalandırılırsa, kazifin kurbanına yapılan mânevi eziyet giderilmiş olacaktır. Akil ve bülüğü olmayana bir zarar gelmez. Bunların yaptıkları veya onlara yapılan cinsî münasebet iddiası zina olarak tavsif edilemez.

Alimler bir erkeğin zina yaptığı iddiası muğlak kalırsa, kazif olduğu ve hadd'i icab ettirdiğinde ittifak etmişlerdir. Ancak ileri

(4) Bkz. Buhari, Kitab'ul Vesaya, 1172 (Sahih-i Buhari Muhtasari Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi, T.C. Diyanet İşleri Reisliği Neşriyatından; Nu: 9, c. 8, İstanbul, 1941, sh. 259.).

(5) Bu Hadis'e kütüb-ü sitte'de raslayamadık. Ancak, Bezzar'ın Müsned'inde, Tabarani'nin Mu'cemi-l Kebir'inde ve Hâkim'in El-Müstedrek'inde yer almaktadır (Bkz. Suyuti, El Feth-ul-Kebir, c. 1, Dar-ul Kütub-ul-Arabiyyet-ül Kübra, Mısır, sh. 402).

sürülüp de, şüpheli bir vaziyette bırakılırsa, İmam Malik'in kanaatine göre, bu kaziftir. İmam Şafii ve Ebu Hanife ise, erkeğin «ben bu hareketle kazif yapmak istedim» demesine kadar kazif olmayacağı kanaatinde dir. Delil olarak ise, İmam Malik diyor ki, kazifte hadd'in mevzuu (ğayesi) sadece kazifin, kazife kurban giden kimse hakkında ortaya çıkarttığı kötü durumu ortadan kaldırmaktır. Şâyet imâ ile eziklik meydana gelmişse, açıkça söylenmiş veya o mefhumu anlatmış gibi, kazif teşekkül etmiş sayılması icab eder.

III — Suçun Unsurları

Bu suçun üç unsuru vardır :

1 — Başkasına isbat edemeyeceği zina yahut nesebi gayrı sahih olduğu vakıasını isnad etmek. Şâyet iftira zina veya nesebi gayrı sahih iddiasından başka bir şey ise, müfteriye hadd tatbik edilmez. Fakat ta'zire müstehak olur. Söz ve yazı ile olsun, isnad, herhangi bir tarzda, vakıanın bünyesine göre, bir yol ile olur. Yeter ki, halk iddia edilen vakıayı anlayabilsin.

2 — Kazif yapan âkil ve bâliğ olup, şer'an mes'uliyeti haiz olmalıdır. Ve vakıayı isnad etmede ikraha düşer olmamalı, kazifin haram olduğunu bilmelidir. Kazifin kurbanı ise, müslüman, namuslu, âkil ve bâliğ ve tanınmış biri olmalıdır.

3 — Suç kasdî olmalıdır.

Bu, iftira edenin kasdidir ve iftira edilen şahıs hakkında doğru olmayan veya vakıayı isbat edemeyeceği, ya da isbat için şahit getiremeyeceği bir şeyi iftira ettiğini bilmeyi ihtiva eder. İslâm Hukukunda, kaazife, vakıayı isbat için delil göstermek imkânı tanınmıştır. Şâyet isbat ederse, hadd, aleyhine isbat vaki olana tatbik edilir. Çağdaş Hukukta ise, kazif yapana, vakıayı isbat hakkı tanınmamaktadır. Sadece fiili isnad cezalandırılır.

İslâm Hukukundaki diğer suçlarda olduğu gibi, kazifin faili, şahit veya ikrarla iddiasını isbat edebilir.

IV — Kazifin cezası

1 — Kazifin cezası Allahın hükmüne göre, şâyet o kimse hür bir şahıs ise, seksen değnektir:

«Nâmuslu ve nür kadınlara (zinâ isnadıyla) *iftirâ* atan, sonra (bu babda) *dört şahit getirmeyen kimseler* (in her birine) *de sek-sen değnek vurun. Onların ebedi şahitliklerini kabul etmeyin. On-lar fasıkların ta kendileridir.*» (6).

2 — Yukarıdaki âyet gereğince kazif yapanın şahitliği kabul olunmaz. Ancak tövbe eder ve bu suça tekrar dönmezse, kabul edi-lir.

Kaazif köle ise, âlimler ona cezanın yarısının tatbikini kabul et-mektedirler.

Şâyet kazifi yapan vakıayı isbat edebilir, yahut kazifin kurba-nı, hakkındaki kazifin doğruluğunu ikrar ederse, hakkındaki ceza sukut eder.

İkinci Kısım

MISIR HUKUKUNDA KAZİF

I — Suçun Tarifi

Mısır Ceza Kanunu 302. md. nin 1. fıkrası kazif suçunu târif et-mektedir. Bu hükme göre, «*Herkim başkasına, bu kanunun 171. md. sinde belirtilen yollardan biri ile, şâyet doğru olsa, hakkında isnad edilen kimsenin bunun için tesbit edilen cezaya çarptırılması ge-rekecek, ya da, yakınları arasında hakareti mucip olacak bir is-nadda bulunsa, kazifi yapmış kabul edilir.*».

II — Suçun Unsurları

1 — Başkasına, doğruluğu halinde, iftira edilenin, cezaya çarp-tırılmasını gerektirecek ya da yakınları arasında hakareti mucip olacak bir vak'a isnad etmek.

2 — İsnadın Ceza Kanununun 171. md. sinde belirtilmiş yollar-dan biri ile yapılmış olması.

3 — Suç kasdi: Kazifin failinin bunu yayması yahut kazifi ih-tiva eden faaliyetler yaparak yayması ve, şâyet doğru olsa, iftira

edilenin cezaya çarptırılacağı yahut yakınları arasında hakareti mucip olacağını bilmelidir. 1955 yılındaki bir Tasarı Ceza Kanununa 303 mükerrer numaralı bir md. ilâve etmiştir. Bu md. daha evvel kanunun cezalandırmadığı yeni bazı halleri cezalandırmakta ve bu gibi halleri kazif olarak tavsif etmektedir. 303 mükerrer s. md. diyor ki, «Herkim başkasına, telefonla kazifte bulunsa, 303. md. de gösterilen ceza ile cezalandırılır. Herkim, yukarıdaki fıkrada gösterilen yollarla, başkasına herhangi bir suretle, muayyen bir vakıayı isnad etmek ve herhangi bir şekilde şeref veya itibar kırma vasfı olan sövmeye bulunursa, 306. md. de belirtilen ceza ile cezalandırılır. Yukarıdaki iki fıkrada belirtilen yollarla işlenen itham, kazif veya sövme, şahısların önünde yapılan bir taan ihtiva eder, yahut aile şerefini rencide ederse, 308. md. de gösterilen ceza ile cezalandırılır.»

III — Kazif Vakiasını Isnad Yolları

171. md. nin 3., 4., ve 5. fıkraları kazif vakiasını isnad yollarını tâdadi olarak şu şekilde saymıştır :

1 — Kendisinden açıklık hasıl oluyorsa, söz ve bağırarak, yahut umumî bir yer veya cadde, yan sokakta, ya da açıklık husule gelen bir yerde mekanik bir vasıta ile tekrarlamak yahut bu kabil bir yol veya yerde bulunan birinin (herkesin) duyabileceği şekilde tekrarlamak, ya da telsiz ile, yahut herhangi (diğer) bir vasıta ile yapılırsa, aleniyyet sayılır (md. 171/3).

Buna göre aşağıdaki hallerde sözler aleni sayılır :

- a) Mekanik vasıtalarından biri ile, umumî bir mahal veya diğer bir yan yolda, açık kazif yapmak.
- b) Umumî yerden duyulabilecek şekilde, hususî bir yerden yapılan açıklık veya bağırarak.
- c) Kazifi telsiz veya diğer bir yol ile yapmak.

2 — Fiil veya imâ, şâyet umumî bir yerde veya yolda, yahut yan bir sokakta vukubulur, yahut böyle bir yerden duyulabilecek şekilde vukua gelebilir (md. 171/4).

3 — Yazı ile aleniyeti temin etme: 5. fıkra bunu şu şekilde tesbit etmiştir :

«Yazı, resim, fotoğraf, rumuz ve diğer yollarla belirtmeler, şâ-yet ayırım yapılmaksızın insanlara dağıtılır, yahut umumî bir caddede, ya da yan sokakta bulunan birinin görebileceği şekilde gösterilir, yahut satılır, ya da herhangi bir yerde satış için sunulursa, aleniyyet sağlanmış kabul edilir.»

Yazı ile aleniyyet aşağıdaki şekilde olur :

- a) Matbuat (matbu şeyler) ve rumuz dağıtmak.
- b) Umumî bir caddede bulunan birinin görebileceği bir şekilde göstermek.
- c) Satmak veya satış için sunmak.

Aleniyyet Ceza Kanununun 171. md. sinde zikredilen yollar dışında da ortaya çıkabilir. Ve bu halde hâkim, hâdisenin hal ve şartlarından, bunu çıkartır (bilir).

Dâva, hakkında iftira yapılan tarafından veya vekili tarafından savcılığa yahut zabıt tutmağa kazâî olarak yetkili memura şikâyet dilekçesi verilerek açılır. Şikâyetden vazgeçme, nihai karar verilinceye kadar, herhangi bir zaman mümkündür.

Kazif şu hallerde caizdir :

- 1 — Bir devlet memurunu, aynı vazifeyi yapan bir kimsenin, çalışmasında suçlamak (md. 302/2).
- 2 — Kazâî veya idarî makamlara, failinin cezalandırılması gereken bir işi ihbar etmek (md. 403).
- 3 — Mahkemeler önünde sözlü veya yazılı müdafaada taraflardan birinden diğerine kazif isnad etmek (md. 309).
- 4 — Yasama Dokunulmazlığı prensiplerine uygun kazifler de caizdir (Anayasa Hükmü).
- 5 — Gazetelerde devlet faaliyetlerinin tenkidi ve haberlerin neşri.

IV — Cezası

Kazif Suçunun cezası iki seneden az olmamak üzere, hapis 100 liradan (Mısır) fazla olmamak ve 20 liradan az olmamak üzere para cezası, ya da bu iki cezadan biri verilir (md. 303/1). Bu ceza aşağıdaki hallerde arttırılır :

1 — Devlet memurları veya devlet memuru kabul edilenler hakkında kazif: Şâyet kazif bir devlet memuru yahut savcı sıfatını haiz bir kimse, yahut âmme hizmeti ile mükellef biri hakkında ve vazifesini, yahut savcı veya âmme hizmetini ifa sebebiyle yapılırsa, hapis ve para cezası 50 liradan az ve 500 liradan fazla olamaz, yahut bu iki cezadan biri verilir.

2 — Kazif neşir yoluyla yahut bir gazete veya matbua ile işlenirse (şâyet 181-185, 303, 306. md. lerde belirtilen suçlardan biri bu gazete veya matbualardan biriyle işlenirse, mezkûr maddelerde belirtilen para cezasının asgarî ve âzamî haddi yarı nisbetinde arttırılır) 306. md. de belirtilen suçun cezası 20 liradan az olamaz.

3 — Gösterilerek taan yapmak: 308. md. de deniliyor ki: «Ayıplama, hakaret, kazif veya sövme, 171. md. de belirtilen yollardan biri ile işlenipte, şahısların önünde taan ihtiva eder yahut aile şerefini ihlâl ederse, hapis ve para cezası, 179, 181, 182, 303, 306 ve 307. md. lerde belirtilen cezalarla birlikte verilir. Bu gazete ve matbualardan birinde neşir yoluyla işlenmesi halinde, para cezası en azının yarısından az, hapis de 6 aydan az olamaz».